

„Inkább a rosszat kapták”

Kovách Imre szociológus a vidék társadalmáról

<https://magyarnarancs.hu/belpol/inkabb-a-rosszat-kaptak-247873>

2022. április 13.

A vidék társadalmát hosszú idő óta tartja függésben a NER, az állam itt sokszor egyet jelent a kormányzó párttal – ez alapján aligha lehetett volna más a mostani választások végkimenetele a falvakban. Még kérdéses, mi lehet a jövője ennek a sajátos integrációs mechanizmusnak – erről is beszélt lapunknak a magyar vidék társadalmának kutatója.

Magyar Narancs: Régóta vizsgálják, milyen integrációs mechanizmusok működnek Magyarországon – mennyiben magyarázzák a modelljeik a NER kitartó sikerét?

Kovách Imre: Kutatásaink során többek között arra is keressük a választ, hogy melyek azok a mechanizmusok, társadalmi törvényszerűségek, hatalmi intézmények, amelyek ráveszik arra az embereket, hogy adott módon együttműködjenek egymással. Olyan megközelítést próbáltunk keresni, ami válaszol arra, hogy mik azok az integrációs mechanizmusok, amelyek a magyar társadalmat összetartják. Vizsgálódásaink kezdetén még nem beszélhettünk NER-ről, nem is használták ezt a fogalmat, de később e kutatás alkalmas módszernek mutatkozott arra is, hogy olyan összefüggéseket is elmondjunk a NER-ről, amelyeket mások nem gondoltak. A végkövetkeztetésünk egyértelmű: a politikai integrációt tartjuk a legerősebbnek.

MN: Ez az integrációs modell működik településtípustól is függetlenül, valamennyi régióban?

KI: Ez a felmérés mindhárom időpontban – 2015-ben, 2018-ban és 2021-ben – a településtípusokra is reprezentatív volt. Már az első felvételben láthatóan megmutatkozott egy olyan társadalmi alakulat, amelyet mi lokálisan integráltnak hívtunk: ez azok nagyon karakteres megjelenését jelenti, akik a vidéki társadalom integrálásában vezérszereppel bírnak. Azóta bármilyen adatbázison teszünk kísérletet modellezésre, ez a csoport mindenhol megmutatkozik. Előre szoltunk, hogy a vidék

döntő tényező lehet a választásokon, hiszen egy olyan társadalmi csoport vált ki, halmozott fel mindenféle, közte kulturális tőkét, amely saját arculattal rendelkezik, és képes arra, hogy integrálja a magyar társadalom felét – körülbelül ennyien élnek falun és kisvárosban.

MN: Mennyiben különböznek ők, a magyar társadalomtörténet hagyományos, vidéki – falusi, kisvárosi – elitjétől, a nadrágos emberektől?

KI: Mindenekelőtt egészen más társadalomban működnek, mint amilyen az olvasmányélményeinkből visszaköszönhet. Egyfajta polgársága a kisvárosoknak biztosan volt régen, a falvakban helyel-közzel lehetett ilyen. Régen a nadrágos embert a nem nadrágosoktól elsősorban az iskolázottsági, műveltségi szint különböztette meg. Nem állítom, hogy jelenleg nem létezik ilyen, de azok a dimenziók, amelyeket fontosnak tartottunk a kutatás során, másfajta társadalmi tőkék fontosságát hangsúlyozzák. Egyrészt megtörtént egy vagyoni felhalmozás – ami a tévképzetekkel szemben korántsem csak az új földbirtokosokat jellemzi, nem csak ők uralják a vidéket, főleg nem afféle új hűbérúrként. Sokkal fontosabbak azok, akiknek kulcspozíciójuk van a minden vidéki település számára megkerülhetetlen külső források megszerzésében. Akiknek hatalmuk, tudásuk, pozíciójuk, kapcsolatrendszerük van ahhoz, hogy ezeket a pénzeket megérkeztessék az adott helyre. Nemcsak a polgármesterről beszélünk, hanem sok mindenki másról is. Közben ki nem mondott politikai programként, de nagyon nagy sikerrel történik a valaha volt paraszti társadalom egyes kulturális relikviáinak újraértelmezése és beépítése egy új kulturális kódrendszerbe és identitásba.

MN: Miközben parasztok már rég nincsenek.

KI: Parasztok már nincsenek – ennek rögzítése, azt hiszem, fontos része volt a kutatói életművemnek az ezredfordulót követően. A helyi kultúra és identitás újjáalakítása, ami természetes és tömeges igényekre válaszolt, a politikai értelemben vett jobboldal konzervatív és radikális irányainak a műve volt, természetesen a saját ideológiájuktól vezérelten, és betöltve azt a politikai teret, amelyben lényegében akadálytalanul tevékenykedhetett. Legalább olyan fontos szerepe van a kisebb települések integrálásában, mint hogy ki milyen hatalmi praktikákkal manipulál, mit csinál a médiapiacra, vagy éppen kitől jön a pénz.